

Силабус курсу:

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

ПСИХОЛОГІЯ ТВОРЧОСТІ

Ступінь вищої освіти:	Магістр
Спеціальність:	053 Психологія/ "Психологія і освітній коучінг"
Рік підготовки:	2
Семестр викладання:	Осінній
Кількість кредитів ЄКТС:	4.5
Мова(-и) викладання:	Українська
Вид семестрового контролю	екзамен

Автор курсу та лектор:

к.психол.н., доц., Смирнова Олена Олександрівна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри практичної психології та соціальної роботи

Посада

Olenka.smyrnova@snu.edu.ua

електронна адреса

+38-050-2000791

телефон

Viber за номером
телефону

Месенджер

325ГК аудиторія
кафедри ППСР

консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія творчості» є розкриття сучасних наукових концепцій, понять, методів і технологій діагностики, формування та розвитку творчих здібностей особистості на підставі психодіагностичних та психокорекційних методів та підходів; забезпечення майбутнім спеціалістам достатнього рівня знань для розробки програм формування та розвитку творчих здібностей у людей різного віку; підготовка фахівців, здатних розв'язувати складні задачі та практичні у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології.

Результати навчання:

Знання: Предмет, основні моменти становлення та методи психології творчості. Розуміти проблеми творчості в контексті загально психологічного вивчення психічних явищ. Теоретико-методологічні засади дослідження творчості. Етапи творчого процесу. Методологічний аналіз та підстави дослідження творчої діяльності. Принципи заохочення творчого мислення.

Вміння: Використовувати мотивацію особистості до творчості. Виявляти несвідоме і свідоме у творчому процесі. Досліджувати натхнення в народженні творчої енергії. Здійснювати принципи інтерпретації творчої діяльності. Застосовувати психологічні знання на практиці. Організувати свою роботу з урахуванням одержаних знань. Творчо підходити до організації власної професійної діяльності та самореалізації. Використовувати у професійній діяльності методики навчання та розвитку творчості.

Розуміння: моделі навчання креативності; особливості творчого потенціалу талановитої особистості.

Передумови до початку вивчення: вивчення даної дисципліни забезпечують дисципліни «Психологія особистості», «Психодіагностика», «Вікова психологія».

Мета курсу (набуті компетентності)

Мета викладання дисципліни «Психологія творчості» полягає у формуванні у студентів необхідних знань, умінь і навичок вирішення науково-практичних завдань сучасної психології творчості.

Вивчення даного навчального курсу призначене для формування, удосконалення та розвитку у здобувача вищої освіти наступних компетентностей:

- ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 2. Здатність планувати та управляти часом.
- ЗК 3. Здатність спілкуватися українською мовою (усно та письмово)
- ЗК 4. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 6. Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК 7. Навики здійснення безпечної діяльності.
- ЗК 8. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.

СК2. Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження творчості з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.

СК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.

Що забезпечується досягненням наступних програмних результатів навчання:

ПР 1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПР 2. Вміти організувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.

ПР 3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.

ПР 7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.

ПР 9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1	Поняття про творчість та особистісні детермінанти її ефективності. Підходи до вивчення творчості у вітчизняній та зарубіжній психологічній науці	2\2	Поняття про творчість. Співвідношення понять: творчість, діяльність, активність. Структура творчого процесу. Компоненти творчої діяльності та їх взаємозв'язок. Творчість як особливий вид «економії думки» (О.П.Потебня). Творчість як сукупність рефлексів (В.М.Бехтерев). Засади наукової творчості (В.І.Вернадський). Концепція художньої творчості Л.С.Виготського. Концепція «креативного поля» (Д.Б.Богоявленська). Творчість як взаємодія свідомості та несвідомого (О.Я.Пономарьов). Творчість як результат «когнітивної функціональної надлишковості» (В.М.Дружинін). Творчість як сублімація (З.Фройд). Творчість як прояв архетипів (К.Юнг). Творчість як самоактуалізація особистості (А.Маслоу). Творчість як «дивергентне мислення» (Дж.Гілфорд). Творчість як «інвестування ідей» (Р.Стернберг). Компоненти та умови творчості (Л.Терстоун)	Презентація теми. Завдання. Практичні вправи.
2	Етапи та стадії творчого процесу. Психологічні механізми творчої діяльності	2\2	Етапи та стадії творчого процесу. Динаміка протікання процесу творчого мислення. Рефлексивні механізми творчості. Пошук невідомого за допомогою евристичних прийомів і методів. Пошук невідомого за допомогою асоціативного механізму. Пошук невідомого за допомогою механізму взаємодії інтуїтивного і логічного начал. Пошук невідомого за допомогою механізму аналізу через синтез. «Поток» Чиксентмихайи.	Презентація теми. Завдання. Практичні вправи.
3	Методи дослідження творчої діяльності і креативної особистості	2\2	Основні напрямки досліджень творчої діяльності та творчих здібностей. Дослідження психологічного механізму творчої діяльності. Модель механізму творчої діяльності. Зв'язок креативних якостей і типів акцентуації характеру. Роль різних емоційних проявів в психологічному механізмі регулювання творчої діяльності і в структурі якостей особистості творця. Значення вольових якостей особистості в творчому процесі. Визначення типів і якостей творчого мислення (методики Д. Брунера і А.С. Лачіса)	Презентація теми. Завдання. Практичні вправи.

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
4	Прикладна психологія творчості	2\2	Специфіка педагогічної творчої діяльності. Нормативно-евристичні показники педагогічної творчої діяльності. Види нормативної творчої діяльності з урахуванням психологічного та соціального критеріїв. Модель педагогічного «співтворчості». Оцінювання творчості. Креативність у професійній діяльності керівника, менеджера. Дослідження вербальної і невербальної креативності. Тест креативності Торренса. діагностика невербальної креативності (творчого наочно-образного мислення і уяви). Діагностика вербальної креативності	Презентація теми. Завдання. Практичні вправи.
6	Методи досліджень здатності до творчості. Творча обдарованість у дитинстві.	2\2	Діагностична модель - класифікація психологічних властивостей творчої особистості. Модель психологічних особливостей творчої особистості. Дослідженню мотиваційно-творчих здібностей [методики Е.Е. Туннік і Г. Девіса. Поняття про обдаровану дитину. Структура обдарованості. Особливості творчої обдарованості у дитинстві. Критерії визначення творчо обдарованої дитини. Психологічні проблеми творчо обдарованих дітей. Труднощі у розвитку творчого потенціалу обдарованої дитини. Проблема «вундеркіндів». Організація ефективного навчання обдарованих дітей.	Презентація теми. Завдання. Практичні вправи.
7	Терапія творчим самовираженням: терапія творчістю. Основи арт-терапії	2\2	П'ять клінічних іпостасей (сміслів) терапії творчим самовираженням. вчимося творчо (тобто, по-своєму) виражати себе згідно своїм природним особливостям. Історія терапії творчим самовираженням. Організація психотерапевтичних занять. Види арт-терапії та їх корекційний вплив, Принципи й організаційні процедури арт-терапії в соціальній роботі з різними категоріями клієнтів. Музикотерапія. Бібліотерапія. Казкотерапія. Ігротерапія. Ізотерапія з дітьми й підлітками. Фототерапія.	Презентація теми. Завдання. Практичні вправи.

Рекомендована література

Основна література:

1. Андрієвська В. В. Психологія творчої праці вчителя / В. В. Андрієвська // Творчість учителя іноземної мови : за ред. М. Я. Дем'яненка. – К., 1978. – С. 27–36.
2. Арт-терапія – зцілення мистецтвом: тематичний випуск. Психолог. 2005. № 39. 2. Арт-терапія: хрестоматія / под ред. А. И. Копытина. СПб.: Питер, 2001. 320 с. 3.
3. Болтівець, С. В. Васьківська. — Суми: КМІУВ, 1992. — 132 с.
4. Психофізіологічні основи творчості: Конспект лекцій з курсу “Основи педагогічної творчості вчителя” / Уклад. Н. В. Гузій. — К.: УДПУ, 1995. — 18 с.
5. Вознесенська О., Мова Л. Арт-терапія в роботі практичного психолога: використання арт-технологій в освіті. К.: Шкільний світ, 2007. 120 с.
6. Волощук І. С. Науково-педагогічні основи формування творчої особистості. — К.: Педагог. думка, 1998. — 160 с.
7. Клепиков О. І., Кучерявий І. Т. Основи творчості особи. — К.: Вища шк., 1996. — 294 с.
8. Клепиков О. І. Творчість: істина, краса, благо. — К.: Вища шк., 1991. — 46 с.
9. Клименко В. В. Психологія творчості : навч. посібник / Клименко В. В. – К. : Центр навч. літератури, 2006. – 480 с.
10. Практична психологія. — Вип. І: Методи вивчення особистості / Упоряд.: С. І.
11. Рибалка В. В. Психологія розвитку творчої особистості — К.: ІЗМН, 1996. — 235 с.
12. Розвиток пізнавальних процесів дитини / За ред. С. Максименко, В. Маценко, О. Главник. — К.: Мікрос-СВС, 2003. — 112 с.
13. Розвиток творчих здібностей дітей: Метод. рек. / За ред. Л. В. Карпенко. — Суми: Університетська книга, 2000. — 54 с.
14. Роменець В. А. Психологія творчості: Навч. посіб. — К.: Либідь, 2001. — 288 с.
15. Тарарина Е. Практикум по арт-терапии: шкатулка мастера. Научнометодическое пособие. Луганск: Элтон-2, 2013. 160 с. 6. Тарарина О. Практикум з арт-терапії в роботі з дітьми. Астамір-В, 2019.
16. Фурман А. В. Психодіагностика інтелекту в системі диференціації навчання: Кн. для вчителя. — К.: Освіта, 1993. — 224 с.

Методичне забезпечення

1. Загальна психологія : підручник / За заг. ред. Максименка С. Д. – Вінниця : Нова книга, 2004.– 702 с.
2. Мацко Л. А. Основи психології та педагогіки : навч. посібник / Мацко Л. А., Прищак М. Д. –Вінниця : ВНТУ, 2009. – 158 с.
3. Мацко Л. А. Основи психології та педагогіки : навч. посібник для студентів заочної форми навчання / Мацко Л. А., Прищак М. Д., Годлевська В. Ю. – Вінниця : ВНТУ, 2009. – 158 с. 5
4. М'ясоїд П. А. Загальна психологія : навч. посібник / М'ясоїд П. А. – К. : Вища школа, 2001. 487 с.
5. Психологія : підручник / За ред. Трофімова Ю. Л. – К. : Либідь, 2001. – 560 с.
6. Роменець В. А. Психологія творчості : навч. посібник / Роменець В. А. – К. : Либідь, 2001. –288 с.
7. Цимбалюк І. М. Загальна психологія : [модульно-рейтинговий курс для студентів вищих навчальних закладів] / Цимбалюк І. М., Яницька О. Ю. – К. : Професіонал, 2004. – 304 с.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Присутність на заняттях та засвоєння лекційного матеріалу за темами	60	20
Присутність на заняттях (у період настановної сесії) та своєчасне виконання самостійних практичних завдань у межах тем	-	30
Індивідуальна робота	20	30
Залік (тест)	20	20
Разом	100	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Дотримання академічної доброчесності за курсом ґрунтується на внутрішньо-університетській системі запобігання та виявлення академічного плагіату. До основних вимог за курсом віднесено - посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Перевірка текстів на унікальність здійснюється однаковими для всіх здобувачів засобами:– за допомогою програмного забезпечення Unicheck і засобів системи MOODLE; за Internet-джерелами – за допомогою програми Antiplagiarism.net.

Завдання і заняття:

Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Здобувачі мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку здобувачі

зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. Якщо здобувач вищої освіти відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час консультації викладача. Здобувач вищої освіти має право на оскарження результатів оцінювання.

Поведінка в аудиторії:

Курс передбачає індивідуальну та групову роботу. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. На аудиторні заняття слухачі мають з'являтися вчасно відповідно до діючого розкладу занять, яке міститься на сайті університету. Під час занять усі його учасники мають дотримуватися вимог техніки безпеки.